

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD.61-47/08/IW

Gdańsk, 23 października 2008r.

DECYZJA NR RGD. 56/2008

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.), stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2007 r., Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy: Joannie Orłowskiej prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po uprawdopodobnieniu stosowania przez tego przedsiębiorcę **praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów** o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na stosowaniu następujących postanowień wzorca *Umowy o świadczeniu usług* wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.):

1. § 3 ust. 7 o treści: *„Zmiana wysokości opłat za przedszkole nie wymaga zmiany niniejszej umowy.”*
2. § 5 ust. 1 o treści: *„Za zwłokę we wnoszeniu opłat Przedszkole naliczy odsetki od opłaty stałej w wysokości 0,1% za każdy dzień.”*
3. § 7 ust. 3 o treści: *„Przedszkole może wypowiedzieć umowę z zachowaniem trzymiesięcznego wypowiedzenia lub ze skutkiem natychmiastowym w przypadku dwumiesięcznej zaległości w opłatach za Przedszkole przez usługobiorcę.”*

i przyjęciu zobowiązania ww. przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez usunięcie wskazanych uchybień w treści kwestionowanych postanowień umownych, nakłada się na przedsiębiorcę: Joannę Orłowską prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku obowiązek wykonania tego zobowiązania w terminie dwóch tygodni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji poprzez:

- a) wprowadzenie zmian we wzorcu *Umowy o świadczeniu usług* zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami oraz

---

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058) 346-29-32, 346-29-33, 301-51-75

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

- b) wycofanie z istniejących w obrocie prawnym umów postanowień kwestionowanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poprzez aneksowanie tych umów.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134 poz. 939) - w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - nakłada się na przedsiębiorcę: Joannę Orłowską prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku, obowiązek przekazania informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz doręczenia dowodów na okoliczność zawarcia nowych umów według nowo opracowanego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 1 października 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

W I kwartale 2008 r. przeprowadzono postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedszkola niepubliczne, działające na terenie województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, pod kątem zgodności postanowień zawartych w tych wzorcach z przepisami Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W ramach postępowania wyjaśniającego dokonano m.in. analizy wzorca umowy o nazwie: *Umowa o świadczeniu usług* stosowanego przez Joannę Orłowską prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku. Kontrola ww. dokumentu wykazała, że zawarto w nim postanowienia, które mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów, w związku ze stosowaniem postanowień umownych uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „SOKiK”, za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „*Rejestrem*”.

Mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy, postanowieniem nr 203 z dnia 23 kwietnia 2008 r., zmienionym następnie postanowieniem nr 373 z dnia 23 lipca 2008 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwany dalej „*Prezesem Urzędu*” lub „*Prezesem UOKiK*”, wszczął z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem stosowania przez przedsiębiorcę: Joannę Orłowską prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku, zwanego dalej „*Przedsiębiorcą*” lub „*Przedszkolem*”, praktyk określonych w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu *Umowy o świadczeniu usług* następujących postanowień:

1. § 3 ust. 7 o treści: „*Zmiana wysokości opłat za przedszkole nie wymaga zmiany niniejszej umowy.*”
2. § 5 ust. 1 o treści: „*Za zwłokę we wnoszeniu opłat Przedszkole naliczy odsetki od opłaty stałej w wysokości 0,1% za każdy dzień.*”

3. § 7 ust. 3 o treści: *„Przedszkole może wypowiedzieć umowę z zachowaniem trzymiesięcznego wypowiedzenia lub ze skutkiem natychmiastowym w przypadku dwumiesięcznej zaległości w opłatach za Przedszkole przez usługobiorcę.”*

W pismach z dnia 16 maja 2008 r. i 1 października 2008 r. Przedsiębiorca przekazał propozycje zmiany treści kwestionowanych zapisów wzorca *Umowy o świadczeniu usług*. Jednocześnie Przedsiębiorca przedłożył nowy wzorzec umowy i oświadczył, że zostanie on wprowadzony w życie przy zawieraniu umów obowiązujących od września 2008 r., dotyczących rekrutacji na rok przedszkolny 2008/2009.

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

System oświaty w Polsce obejmuje – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm) – przedszkola, które mogą być zarówno placówkami publicznymi, jak i niepublicznymi (art. 5 ust. 1 ww. ustawy). Z kolei, jak głosi preambuła do wymienionej ustawy o systemie oświaty, *„oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa”*. Świadczenie przez przedszkola edukacji w ramach systemu oświaty jest zatem usługą o charakterze użyteczności publicznej, co potwierdza również wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, w uzasadnieniu którego Sąd stwierdza m. in., iż przedmiotem działania szkoły niepublicznej są usługi o charakterze użyteczności publicznej, tj. edukacja.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca Joanna Orłowska prowadząca Przedszkole Niepubliczne „Na Wzgórzu” w Gdańsku, które zostało w dniu 23 czerwca 2003 r. wpisane do ewidencji szkół niepublicznych Gminy Miasta Gdańska pod numerem 91/P/03, jako osoba fizyczna świadcząca usługi edukacyjne o charakterze użyteczności publicznej, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zasady działania Przedszkola „Na Wzgórzu” zostały określone w opracowanym przez Przedsiębiorcę Statucie Przedszkola, w którym zamieszczono m.in. postanowienia regulujące wzajemne prawa i obowiązki: prowadzącego Przedszkole i jego pracowników, a także konsumentów korzystających z usług Przedszkola.

W ramach prowadzonej działalności Przedsiębiorca zawiera z konsumentami umowy określające zasady świadczenia usług wychowania przedszkolnego.

W niniejszym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował następujące postanowienia wzorca umowy o treści:

1. *„Zmiana wysokości opłat za przedszkole nie wymaga zmiany niniejszej umowy.”*

2. *„Za zwłokę we wnoszeniu opłat Przedszkole naliczy odsetki od opłaty stałej w wysokości 0,1% za każdy dzień.”*
3. *„Przedszkole może wypowiedzieć umowę z zachowaniem trzymiesięcznego wypowiedzenia lub ze skutkiem natychmiastowym w przypadku dwumiesięcznej zaległości w opłatach za Przedszkole przez usługobiorcę.”*

uznając je za tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru odpowiednio pod pozycjami:

- Poz. 642. *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”*. (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05).
- Poz. 726. *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04).
- Poz. 644 *„Zwłoka w opłatach czesnego spowoduje naliczanie odsetek umownych w wysokości 2,00 zł za każdy dzień zwłoki”*. (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt: XVII Amc 20/05)
- Poz. 756. *„Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenie podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie.”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 21 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 49/05).
- Poz. 791: *„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 13 kwietnia 2006 r., sygn. akt: XVII Amc 38/05).
- Poz. 970: *„W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki”*. (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 6 marca 2006 r., sygn. akt XVII AmC 21/05).

Zgodnie z propozycjami zmian treści kwestionowanych postanowień zawartymi w pismach z dnia 16 maja 2008 r. i 1 października 2008 r. oraz załączonym projekcie nowo opracowanego wzorca umowy:

- odstąpiono od stosowania postanowień § 3 ust. 7 wzorca, zgodnie z którymi zmiana wysokości opłat za przedszkole nie wymagała zmiany umowy i umieszczono w § 7 ust. 3 nowo opracowanego wzorca *Umowy o świadczeniu usług* postanowienie zgodnie z którym *„Wszelkie zmiany warunków umowy wymagają formy pisemnej.”*
- nadano § 5 ust. 1 nowego wzorca następujące brzmienie: *„Za zwłokę we wnoszeniu opłat przez usługobiorcę Przedszkole naliczy odsetki ustawowe od kwoty zaległości”*,
- § 7 ust. 3 zastąpiono § 7 ust. 2 o następującej treści: *„Przedszkole może wypowiedzieć umowę z zachowaniem trzymiesięcznego wypowiedzenia.”*

Tak więc w nowo opracowanym wzorcu umowy:

- umieszczono postanowienia przewidujące pisemną formę zmiany warunków umowy, a więc i zmiany wysokości opłat za przedszkole,
- odstąpiono od naliczania - za zwłokę we wnoszeniu opłat przez konsumentów - odsetek od opłaty stałej w wysokości 0,1% za każdy dzień,
- wykreślono zapisy, które przewidywały - w przypadku dwumiesięcznej zaległości w opłatach za Przedszkole - możliwość natychmiastowego wypowiedzenia przez Przedsiębiorcę umowy bez konieczności uprzedniego, pisemnego wezwania rodziców/opiekunów do zapłaty zaległości w wyznaczonym terminie pozostawiając we wzorcu umowy postanowienia, które przewidują możliwość wypowiedzenia przez Przedszkole umowy jedynie z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia.

Ponadto Przedsiębiorca zobowiązał się do wprowadzenia w życie nowego wzorca umowy przy zawieraniu umów obowiązujących od września 2008 r., dotyczących rekrutacji na rok przedszkolny 2008/2009.

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Stwierdzenie istnienia przedmiotowej praktyki wymaga spełnienia dwóch przesłanek: bezprawności działania i naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Powołany wyżej przepis ustawy zawiera w pkt 1-3 przykładowe wyliczenie praktyk zakazanych przez ustawodawcę. Katalog ten nawiązuje do stosowania klauzul wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji oraz szeroko ujmowanego prawa konsumenta do informacji.

„Zbiorowe interesy konsumentów” to prawa nieograniczonej liczby konsumentów, nie stanowią przy tym sumy indywidualnych interesów dającej się określić, nawet licznej, grupy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Art. 479⁴³ Kodeksu postępowania cywilnego rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

W uchwale 7 sędziów z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a¹ *„...jest stosowanie identycznej klauzuli jak wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postę-*

---

¹ W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

powania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru (...)". Odwołując się do argumentów o charakterze celowościowym oraz kierując się potrzebą zapewnienia skuteczności tego przepisu, Sąd Najwyższy podkreślił, że *„...praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów obejmuje również przypadki wprowadzenia jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu szyku wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru.”*

Nie jest więc konieczna dokładna, literalna zbieżność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Niedozwolone będą również takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Wszczynając postępowanie administracyjne Prezes Urzędu zakwestionował praktykę Przedsiębiorcy polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim wzorca umowy, w którym zawarte zostały postanowienia o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Po pierwsze postanowienie § 3 ust. 7 wzorca *Umowy o świadczeniu usług* o treści *„Zmiana wysokości opłat za przedszkole nie wymaga zmiany niniejszej umowy”*, przewiduje możliwość dokonania przez Przedsiębiorcę zmiany opłat za świadczone usługi bez konieczności zmiany postanowień umowy.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie to jest tożsame z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone pod pozycjami 642 i 756.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05 (poz. 642) SOKiK uznał, że postanowienie o treści: *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”* nie gwarantuje konsumentowi (tu: *studentowi*) rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej z przedsiębiorcą (tu: *uczelnia*) w zakresie ewentualnej zmiany wysokości opłat, które konsument powinien ponosić. W opinii Sądu *„Umowa łącząca studenta i uczelnia ma charakter umowy ciągłej i podlega rygorom umów konsumenckich określonym w art. 384 i 384 1 kc. (...) Powyższe dotyczy również zmiany wzorca umowy w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, jeżeli druga strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie. Zapis powyższy jest niezgodny z w/w przepisami, a przyjęty w nim sposób powiadamiania studenta o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, że ta informacja z pewnością do niego dotrze, co rodzić może ujemne skutki w postaci powstania u konsumenta zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. Z tych też powodów zakwestionowane postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki studenta (konsument) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami a zarazem rażąco narusza jego interesy*

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2006r. sygn. akt XVII Amc 49/05 (poz. 756) postanowienie o treści *„Uczelnia zastrzega sobie prawo zmiany warunków niniejszej umowy, które nastąpi poprzez zarządzenie Kanclerza Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej w Łodzi, nie wymaga to wypowiedzenia warunków niniejszej umowy. Zarządzenie podane zostanie do wiadomości studentów przez ogłoszenie na tablicy informacyjnej oraz w dziekanacie.”*

również zostało uznane przez SOKiK za kształtujące prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Kwestionowane postanowienie § 3 ust. 7 wzorca *Umowy o świadczeniu usług* stanowi, że zmiana wysokości opłat za pobyt dziecka w Przedszkolu nie wymaga zmiany umowy. W opinii Prezesa UOKiK o ile Przedsiębiorca ma pełne prawo do podwyższenia wysokości opłat za świadczone usługi w zależności m.in. od inflacji i aktualnych kosztów działalności, to nie może on - zastrzegając sobie prawo do zmiany wysokości opłaty na mocy jednostronnej decyzji - naruszać wynikającego z art. 384¹ § 1 Kodeksu cywilnego obowiązków doręczenia wzorca stronie umowy. Zgodnie z ww. przepisem, wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli został doręczony stronie przed zawarciem umowy, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zgodnie z § 2 tegoż artykułu w razie, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnym, bieżącym sprawach życia codziennego.

Zgodnie z art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego za niedozwolone uznaje się te postanowienia umowne, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Zarówno w stosowanym dotychczas, jak i nowo opracowanym wzorcu *Umowy o świadczeniu usług* w § 7 ust. 1 przewidziano prawo odstąpienia przez Usługobiorcę od umowy w każdym czasie. W sytuacji jednak, gdy zgodnie z § 3 ust. 7 wzorca zmiana wysokości opłat nie była przez Przedsiębiorcę traktowana jako zmiana warunków umowy, konsument nie otrzymywał informacji o zmianie warunków świadczenia usługi, a tym samym nie posiadał odpowiednio wcześniej informacji, które w przypadku nie zaakceptowania proponowanych zmian - pozwalałyby mu na odstąpienie od umowy przed ich wejściem w życie. Wykreślenie ze wzorca umowy postanowienia, które stanowiło, iż zmiana wysokości opłat za przedszkole nie jest traktowane jako zmiana umowy oraz wprowadzenie do nowo opracowanego wzorca postanowienia, które przewiduje, że „*Wszelkie zmiany warunków umowy wymagają formy pisemnej*” spowodowało, że konsument ma zagwarantowane prawo do otrzymania wzorca umowy zawierającego propozycje zmiany warunków świadczenia usługi, a - w przypadku ich nieakceptowania - prawo odstąpienia od umowy w każdym czasie. Tym samym konsument, otrzymując informację o planowanych zmianach opłat, może podjąć - w przypadku braku ich akceptacji - decyzję o odstąpieniu od umowy przed datą wprowadzenia zmian, ponosząc w tym czasie opłaty za zakupione usługi w dotychczasowej wysokości.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 3 ust. 7 wzorca *Umowy o świadczeniu usług* stosowanego przez Przedsiębiorcę, mieszczą się w hipotezach klauzul 642 i 756, wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Po wtóre, zakwestionowane zostały m.in. postanowienia § 5 ust. 1 wzorca *Umowy o świadczeniu usług* uprawniające Przedsiębiorcę - w przypadku zwłoki we wnoszeniu opłat za przedszkole - do naliczania odsetek od opłaty stałej w wysokości 0,1% za każdy dzień.

Zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c. „maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy

kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne)”. Obecnie wskaźnik ten wynosi 7,50 %, w 2007 r. kształtował się na poziomie od 5,75 proc. do 6,7 proc.² Tym samym maksymalne odsetki ustawowe nie mogą aktualnie przekraczać poziomu 30 % (4 x 7,50 %) w skali roku. Należy ponadto zaznaczyć, że zgodnie z art. 359 § 2² k.c., *„jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne”*. Natomiast w myśl przepisów art. 359 § 2³ k.c. – *„postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych (...)*. *W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, określenie odsetek umownych na poziomie 0,1% opłaty stałej za każdy dzień zwłoki, powoduje, że będą one wyższe od obowiązującej stawki odsetek ustawowych, w tym również odsetek maksymalnych - przewidzianych w przepisach *Kodeksu cywilnego*.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienia to jest tożsame m.in. z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi w pozycjach m.in.: 644, 791 i 970 rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W wyroku z dnia 6 marca 2006 r. (Sygn. akt XVII AmC 21/05, wpis pod nr 970) SO-KiK uznał, że postanowienie o treści: *„W przypadku zwłoki w zapłacie II raty naliczane będą odsetki w wysokości 1% za każdy dzień zwłoki”* narusza art. 385¹ § 1 Kodeksu cywilnego ze względu na rażąco wygórowaną wysokość odsetek. Sąd zważył, iż odsetki w wysokości 1 % za każdy dzień zwłoki są niewspółmiernie wysokie do ewentualnej poniesionej przez pozwanego szkody, a także nieuzasadnione rozmiarem ryzyka gospodarczego istniejącego w sytuacji, której dotyczy to postanowienie.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów - wyrokiem z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt: XVII Amc 20/05, wpis pod nr 644) - uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Zwłoka w opłatach czesnego spowoduje naliczanie odsetek umownych w wysokości 2,00 zł za każdy dzień zwłoki.”*

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2006 r. (sygn. akt: XVII Amc 38/05, wpis pod nr 791) uznano za niedozwolone postanowienie o treści: *„W przypadku opóźnienia w regulowaniu należności za kurs szkoła każdorazowo naliczy słuchaczowi karę umowną w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki”*. W uzasadnieniu tego wyroku podkreślono, że - zgodnie z art. 385¹ § 1 *Kodeksu cywilnego* - niedozwolone są postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Taki charakter mają zdaniem Sądu postanowienia ustalające odsetki w wysokości 0,50 zł za każdy dzień zwłoki, które są rażąco wygórowane.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 3 ust. 5 stosowanego przez Przedsiębiorcę wzorca umowy, określające wysokość dodatkowej opłaty za nieterminowe regulowanie należności, mieszczą się w hipotezach klauzul 644, 791 i 970 wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

---

² Por. na: <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/Dzienne/Stopy.htm>.

Po trzecie, wyniki porównania treści § 7 ust. 3 wzorca *Umowy o świadczeniu usług* z treścią klauzuli wpisanej na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod pozycją 726 o treści: „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.*” wskazują na identyczność skutków wywoływanych przez te uregulowania, których nie niweluje odrębność sformułowań.

W uzasadnieniu przywołanego wyroku SOKiK stwierdził, że zapis o treści „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*” narusza dobre obyczaje i interesy konsumentów tj. art. 385¹ kc.

Art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Konsument jako słabsza strona stosunku prawnego stając wobec przedsiębiorcy – profesjonalisty podlega szczególnej ochronie. W szczególności naruszają w sposób rażący interesy konsumentów działania przedsiębiorcy sprzeczne z przepisami prawa. Art. 491 § 1 kc stanowi, że gdy jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania zobowiązania z zaznaczeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Chociaż powyższy przepis posiada charakter dyspozytywny, tzn. zależny od woli stron to jego treść jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym i stanowi jeden z jego dobrych obyczajów. Powyższe potwierdza również choćby wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 stycznia 2000 r. (sygn. akt IAcA 817/99), w którym sąd orzekł, iż „*sama zwłoka w spełnieniu świadczenia nie daje podstaw do odstąpienia od umowy w świetle art. 491 § 1 kc, który warunkuje jego skuteczność od wyznaczenia drugiej stronie odpowiedniego, dodatkowego terminu*”.

Dobre obyczaje we wzajemnych relacjach Przedsiębiorcy i konsumentów wymagają, aby w omówionym przypadku zastosowanie znalazł przepis art. 491 §1 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym, dopiero po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Przedsiębiorca winien mieć zapewnione prawo do odstąpienia od umowy i skreślenia dziecka z listy wychowanków.

Zdaniem Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienia § 7 ust. 3 wzorca *Umowy o świadczeniu usług*, pomimo różnic w treści, są tożsame z cytowaną wyżej klauzulą niedozwoloną. Postanowienia te regulują kwestie związane z natychmiastowym wypowiedzeniem przez Przedsiębiorcę umowy w przypadku zalegania przez konsumenta z płatnościami za przedszkole przez dwa miesiące. Wywołują one tożsame skutki prawne co ww. postanowienie Rejestru, wiążąc prawo Przedsiębiorcy do natychmiastowego wypowiedzenia umowy z niewykonaniem zobowiązania przez konsumenta, bez uprzedniego wyznaczenia konsumentowi dodatkowego terminu do jego wykonania.

Analiza porównawcza zakwestionowanych postanowień wzorców umowy oraz przedstawionych powyżej postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wskazuje, że kwestionowane postanowienia wyczerpują przesłanki postanowień uznanych za niedozwolone. Zakwestionowane zapisy umowy nie mają wprawdzie identycznego brzmienia, jednakże w ocenie Prezesa Urzędu, wykładnia ich treści prowadzi do wniosku, że mieszczą się w hipotezach przytoczonych klauzul niedozwolonych.

Skutkuje to uznaniem, że uprawdopodobniona została bezprawność działania Przedsiębiorcy, polegająca na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Do stwierdzenia stosowania przedmiotowych praktyk niezbędne jest ponadto wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów dotyczyło tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować potencjalnych klientów Przedsiębiorcy. Niezgodnym z prawem działaniem Przedsiębiorcy mogła bowiem zostać dotknięta nieograniczona liczba osób, tzn. wszystkie osoby do których adresowana jest oferta przedsiębiorcy.

Przedsiębiorca w toku postępowania przekazał propozycje zmiany treści kwestionowanych zapisów wzorca *Umowy o świadczeniu usług*. Jednocześnie Przedsiębiorca przedłożono nowy wzorzec umowy i oświadczył, że zostanie on wprowadzony w życie przy zawieraniu umów obowiązujących od września 2008 r., dotyczących rekrutacji na rok przedszkolny 2008/2009.

W świetle powyższego, w niniejszej sprawie zachodzą podstawy do zastosowania art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania - że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 powołanej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Zdaniem Prezesa Urzędu, w niniejszej sprawie spełnione zostały przesłanki do wydania decyzji na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Okoliczności sprawy uprawdopodobniają stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na posługiwaniu się w obrocie konsumenckim wzorcami umownymi, w których zamieszczone zostały klauzule wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Przedsiębiorca zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do: zapobieżenia wskazanym powyżej naruszeniom poprzez stosowanie od września 2008 r. nowego wzorca umowy. Zaproponowane przez Przedsiębiorcę zmiany kwestionowanych postanowień wzorca umowy uwzględniają, w ocenie Prezesa Urzędu, obowiązujące przepisy prawa, w szczególności art. 385 i nast. Kodeksu cywilnego.

Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy Prezes Urzędu nałożył na Przedsiębiorcę obowiązek złożenia - w terminie miesiąca od uprawomocnienia się niniejszej decyzji - informacji o realizacji przyjętego zobowiązania oraz dostarczenia dowodów na okoliczność zawarcia nowych umów według nowo opracowanego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 1 października 2008 r. oraz zakończenia procesu aneksowania umów zawartych według kwestionowanego wzorca.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji.

Z up. Prezesa Urzędu

Ochrony Konkurencji i konsumentów
Dyrektor Delegatury w Gdańsku

Roman Jarząbek

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Otrzymuje:

Pani
Joanna Orłowska
Przedszkole Niepubliczne
„Na Wzgórzu”
ul. Czecha 2
80- 288 Gdańsk